

Posudek oponenta diplomové práce

Název diplomové práce: **ADHD na vysoké škole: Zkušenosti a perspektiva studentů psychologie**

Autorka diplomové práce: **Bc. Adéla Vaněčková**

Oponovaná diplomová práce se věnuje specifické problematice, která byla velmi dlouho upozaděná a ne příliš empiricky zkoumaná. Na téma poruch koncentrace pozornosti se dlouho pohlíželo jako na typicky dětskou poruchu, jejichž projevy v dospělosti nejsou již tolik nápadné. A dnes stojíme před výzvou, kdy je u některých jedinců tato porucha diagnostikována až v dospělém věku, zejména pak ženám. Z pohledu volby tématu, jeho pojetí i zpracování považuji práci za originální, vysoce aktuální, podnětnou, s potenciálem aplikačního přínosu do tematizace možných potíží a překážek akademické úspěšnosti studujících s ADHD i jejich negativních pocitů z hlediska akademického sebepojetí. Práce může být inspirací pro poradenskou praxi pro práci s touto skupinou vysokoškoláků a také hledání doporučení a cest, jak podpořit jejich učební strategie, plánování a další kompetence, aby se eliminoval jejich předčasný odchod ze studia, kterým mohou být ohroženi.

Tradiční členění na teoretickou část, praktickou část a diskuzi nabízí nejprve exkurz do historického vymezení problematiky obsahu pojmu, osobně bych tuto pasáž pojala střídměji, ale chápu studentku, že chtěla akcentovat i dobový kontext poruchy a posun, jak na tento fenomén nahlížíme dnes. Na tento úvod plynule navazuje exkurz do diagnostických modelů ADHD v dospělosti. Zde oceňuji aktuálnost zdrojů, hlubší vhled do MKN 11, i kritickou dikci zařazenou jako samostatnou podkapitulu. Přehledovou část pak uzavírá dobře koncipovaný klinický obraz potíží v dospělosti. Teoretický přehled považuji za kvalitně zpracovaný, co bych chtěla obzvláště vyzdvihnout, je aktuálnost zdrojů i jejich rozsah. Celkově pracuje studentka s bohatým rejstříkem bibliografických zdrojů, zejména zahraničních, cituje korektně.

Metodologická pasáž je zpracována přiléhavě, koncepčně odůvodněně, jak kritéria výběru respondentů, tak volba výzkumné metody i metody analýzy dat. Cíle práce jsou jasně definovány. Zde si dovoluji jen drobnější poznámku, počet výzkumných otázek mi připadá vysoký (7), vzhledem ke kvalitativnímu designu a použití interpretativní fenomenologické analýzy bych otázky zredukovala.

Studentka přistupuje k analytické práci vyspěle. Prezentace dat, ale i jejich interpretace působí přesvědčivě. Studentka v analýze otevřeně diferencuje mezi účastnicemi, které mají ADHD diagnostikováno „oficiálně“ a těmi, které k tomuto přesvědčení dospěly sebediagnostikou. Tento moment považuji za velmi důležitý i z optiky toho, že se jedná o studující oboru psychologie, u kterých je přeci jen autodiagnostika předpokladatelná více než u jiných skupin vysokoškolských studentů. Jako čtenář se v textu dobře orientuji, neztrácím kontinuitu. Tomu přispívá i zvýraznění klíčových kategorií u každé z účastnic výzkumu, ilustrativní použití fragmentů z rozhovorů, které nejsou příliš zahlcující či narušující tok interpretace dat, ale naopak ji osvěžují.

Část diskuse je zralá, autorka dokazuje, že umí své nálezy zasadit do kontextu teoretických koncepcí i srovnatelných empirických zjištění. Na výzkumné otázky studentka odpovídá rozsáhle, stanovené cíle práce byly naplněny. Autorka neopomíjí ani limity své práce. Některá zjištění jsou významná i pro kontext rozšíření poradenských služeb pro vysokoškolské studenty. Jak ukazují konkrétní zkušenosti studentek, může být cesta k diagnóze ADHD v dospělém věku velmi náročná a to i přes odhodlání vyhledat odborné diagnostické vyšetření.

Rozsah práce a její struktura odpovídají požadavkům kladeným na diplomovou práci. Výsledky kontroly v SIS nevedou k podezření, že by práce byla plagiátem. Studentka v závěrečné práci nedeklaruje použití nástrojů umělé inteligence, odevzdaný text je posuzován jako dílo vzniklé bez přispění AI.

Výslednou diplomovou práci Adély Vaněčkové považuji za velmi zdařilou a ráda ji doporučím k obhajobě. Závěry autorky přinášejí i konkrétní impulzy, které mohou být využitelné pro poradenství v akademickém prostředí, doporučuji výsledky nabídnout jako odborný článek do některého poradenského periodika či je prezentovat na studentské/odborné konferenci.

Otázky k obhajobě:

- 1, Jaká doporučení byste formulovala, aby byli studenti s poruchami pozornosti ohledně specifik nároků VŠ studia informováni již na počátku jejich studia? Co by jim pomohlo k tomu, aby zvládali nároky studia lépe?
- 2, Co by mohly samotné vysoké školy udělat, aby snížily popisované pochybnosti studentů s ADHD o svých akademických kompetencích?
- 3, K čemu by měli být psychologové s ADHD/ADD ve své praxi vnímaví, na co si dávat pozor?

V Praze dne 5. 9. 2024

Pavla Presslerová